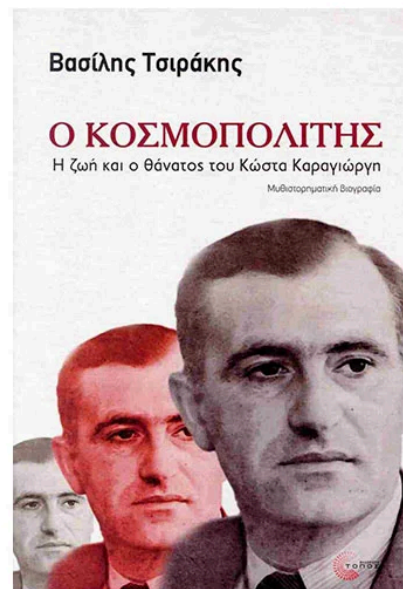
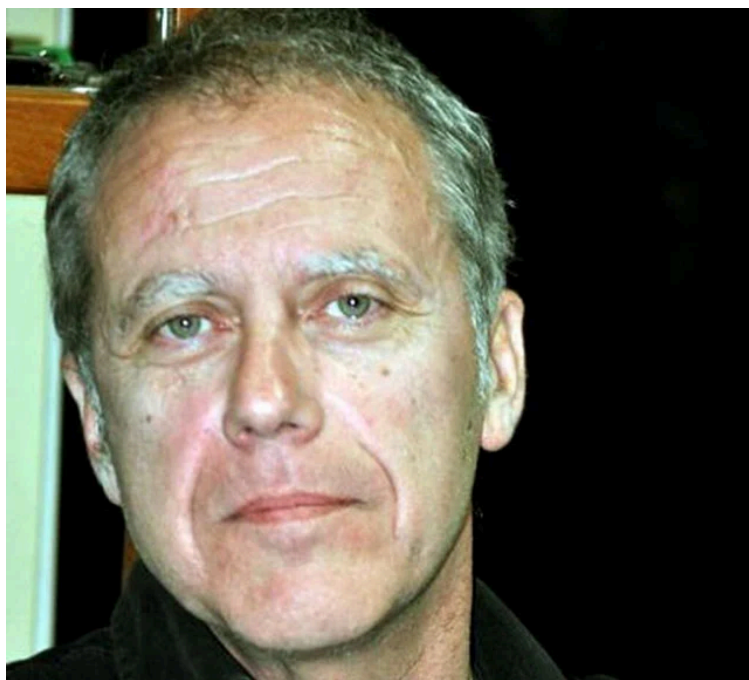

■ **ΕΛΛΑΔΑ** Κοινωνία

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Ο «αριστοκράτης» κομμουνιστής που πέθανε ως «χαφιές»

Το ανθρώπινο πρόσωπο του ηγετικού στελέχους της Αριστεράς, τη δράση του και το τραγικό του τέλος φιλοτεχνεί ο Βασίλης Τσιράκης στο βιβλίο «Ο κοσμοπολίτης, Η ζωή και ο θάνατος του Κώστα Καραγιώργη»

Ο Βασ. Τσιράκης δεν αρκείται σε μια στεγνή προσωπογραφία του ήρωά του. Ισορροπεί δεξιολογικά, ρηξικέλευθα, επιλέγοντας ένα πλήθος τεχνικών γραφής. Δίπλα, το εξώφυλλο του βιβλίου

5 Αυγούστου 2026, 12:07

ΕΝΤΥΠΗ ΕΚΔΟΣΗ • Απόστολος Λυκεσάς

Τι συνιστά το τελευταίο βιβλίο του Βασίλη Τσιράκη «Ο κοσμοπολίτης, Η ζωή και ο θάνατος του Κώστα Καραγιώργη» (Εκδόσεις Τόπος, 2026); Με μια έννοια είναι μια πικρή, άδοξη, τραγική συνέχεια και κατάληξη του «Πώς δενότανε τ' ατσάλι» του Νικολάι Οστρόφσκι, του μυθιστορήματος που μεγάλωσε γενιές κομμουνιστών σε ολόκληρο τον κόσμο.

Ο Τσιράκης δεν αρκείται σε μια στεγνή προσωπογραφία του ήρωά του. Ισορροπεί δεξιοτεχνικά, ρηξικέλευθα, επιλέγοντας ένα πλήθος τεχνικών γραφής για να επιμεληθεί και να φιλοτεχνήσει τελικά το ανθρώπινο πρόσωπο του Καραγιώργη και διαμέσου αυτού την πορεία του κομμουνιστικού κινήματος στη χώρα μέχρι τα χρόνια μετά τον Εμφύλιο.

Τα τεχνικά μέσα

Ο ήρωας, ηγετικό πολιτικό πρόσωπο με προτερήματα, στο τέλος προδίδεται από το ίδιο του το κόμμα, για να πεθάνει τραγικά σε ρουμανικές φυλακές. Εδώ αξίζει να υπογραμμιστεί ότι το κεντρικό μήνυμα του Τσιράκη δεν έχει καμιά σχέση με την αντικομμουνιστική ρητορική που ευδοκίμει τα τελευταία χρόνια.

Η επιλογή εξαλλου των τεχνικών μέσων του συγγραφέα τού επιτρέπει να κινηθεί χειρουργικά, αφενός επισημαίνοντας τα λάθη, που δεν ήταν και ήσσονος σημασίας (βλ. Βελουχιώτης, Πλουμπίδης, Καραγιώργης), αφετέρου χωρίς να πέσει στην ευκολία καταδίκης του ΚΚΕ για το σύνολο της πορείας του κόμματος σε χρόνια κατά τα οποία το ατσάλι δέθηκε και με πολλές προσωπικές τραγωδίες, όπως ο χαμός του Καραγιώργη, ο οποίος δικαιώθηκε βέβαια μερικά χρόνια μετά τον θάνατό του.

Ο Κώστας Γυφτοδήμος-Καραγιώργης ήταν ένας αστός που στρατεύθηκε στο κομμουνιστικό κίνημα γιατί πίστεψε σε αυτό και γιατί η κατανόηση της διαλεκτικής μεθόδου έγινε το κεντρικό μότο της ιδεολογίας του μέσα από τη διδαχή του δασκάλου του: «Τι θέλεις να κάνεις με τον κόσμο που ανοίγεται μπροστά σου; Να τον αλλάξεις, να τον γνωρίσεις ή να τον κατανοήσεις;». Για να του απαντήσει αυθόρμητα ο Καραγιώργης: «Και τα τρία».

Ο Καραγιώργης, γεννημένος στη Λίμνη Ευβοίας το 1905, εισάγεται στην Ιατρική Σχολή Αθηνών το 1921, αλλά θα πάρει ειδικότητα Φυματολογίας δέκα χρόνια αργότερα στο Βερολίνο. Κι αυτό γιατί έχει κάνει εξορία στην Ανάφη μέχρι το 1925 όταν πέφτει η δικτατορία του Πάγκαλου.

Ο Τσιράκης παρακολουθεί με ψυχραιμία τις διαφορετικές εκδοχές της «φραξιονιστικής πάλης» στο κομμουνιστικό κίνημα του Μεσοπολέμου και φυσικά δεν αφήνει χαμένη την ευκαιρία να μιλήσει για τη Θεσσαλονίκη εκείνης της περιόδου -κοινωνικοί αγώνες, φασιστικές ομάδες- **Η εποποιία** εκμεταλλευόμενος την παρουσία του Καραγιώργη στην πόλη, καθώς ασκεί την Ιατρική στην Ιερισσό Χαλκιδικής.

Με επιμέλεια μυρμηγκιού ο Τσιράκης ιχνογραφεί την πτώση της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, την «κόκκινη Βιέννη», αλλά και τον ήχο του επερχόμενου ναζισμού. Μέσα σε αυτό το κλίμα ο Καραγιώργης παρακολουθεί τις δίκες της Μόσχας (τη δίκη των Ζινόβιεφ και Κάμενεφ), ενώ επιστρέφοντας στην Ελλάδα η δικτατορία του Μεταξά τον στέλνει εξορία σε Αίγινα, Σίφνο και Κίμωλο, όπου θα γνωρίσει τη γυναίκα του, Μαρία Αγριγιαννάκη.

Ο Καραγιώργης εντάσσεται φυσικά στον ΕΛΑΣ (πρωτοκαπετάνιος του ΕΛΑΣ Θεσσαλίας και υπουργός της Προσωρινής Δημοκρατικής Κυβέρνησης στον Εμφύλιο), ζει τα Δεκεμβριανά (τότε ήταν διευθυντής του «Ριζοσπάστη»), τη Βάρκιζα και πληρώνει το κόστος για τη διαφωνία του με τις συμφωνίες του Λιβάνου και της Βάρκιζας, τις εκλογές του '46 και τον Εμφύλιο.

Ο Καραγιώργης μπορεί να συμμετείχε στην εποποιία δεσίματος του ατσαλιού, μπορεί από πολλούς να θεωρούνταν ο πλέον κατάλληλος «διάδοχος» του Ζαχαριάδη, αλλά όλα αυτά δεν τον έσωσαν από χαρακτηρισμούς όπως «λιποτάκτης», «πράκτορας», «αριστοκράτης», «χαφιές», δεν τον γλίτωσαν από το τραγικό του τέλος.

Ο Τσιράκης καταφέρνει και συγκρατεί ακόμη και τα κύματα τρυφερότητας που νιώθει για τον ήρωά του, για το άδικο, αποκρουστικό και βασανιστικό του τέλος. Η ένταξη στο βιβλίο των 19 εκθέσεων (είναι το πρωτότυπα κείμενα) του Ρουμάνου πράκτορα, που βρισκόταν εντεταλμένος μαζί με τον Καραγιώργη στις φυλακές Βουκουρεστίου για να τον παρακολουθεί και στο κελί από τον Σεπτέμβριο του 1950 έως τον Μάρτιο του 1951, και ο παγερός γραφειοκρατικός λόγος των εκθέσεων αποδίδουν το ψυχογράφημα ενός ανθρώπου που είχε αντιληφθεί ότι θα πέθαινε ή θα τον σκότωναν και είχε μπει σε μια συναισθηματική περιδίνηση η οποία πρέπει να διαβαστεί, όπως τα έχει εντάξει ο Τσιράκης, με πολύ μεγάλη προσοχή από αναγνώστες/στριες.

Γλώσσα της αλήθειας

Ο Καραγιώργης πέθανε ως γνωστόν στις φυλακές στο Πιτέστι, το 1951, περνώντας τις τελευταίες μέρες του σε άθλιες συνθήκες, μια φριχτά βασανιστική κατάσταση, για να ολοκληρωθεί το δράμα με την παγερή διαπίστωση του τέλους: «Πώς τον θάψανε, πού τον θάψανε κανένας δεν έμαθε».

Ο Τσιράκης ξαναζωντανεύει τον Καραγιώργη και τον δικαιώνει αρθρώνοντας μια διήγηση που σε υποχρεώνει να μην αφήνεις το βιβλίο πριν φτάσεις στο τέλος, παρότι αυτό είναι γνωστό. Η ερώτηση αν το βιβλίο είναι μυθιστόρημα, ιστορική ή μυθιστορηματική βιογραφία είναι απλώς άχρηστη. Ο Τσιράκης, χρησιμοποιώντας κάθε διαθέσιμη τεχνική, μας δίνει ένα μοναδικό κείμενο χωρίς έτοιμες απαντήσεις και ανεπιτήδευτα δείχνει τη μέθοδο να μιλάμε τη γλώσσα της αλήθειας.